

Utbildningsinspektion i grundskolorna Grevåkersskolan, Fyrås skola och Gåxsjö skola

UTBILDNINGINSPEKTIONENS SYFTE

Skolverkets utbildningsinspektion skall bidra till kvalitetsförbättring genom att bedöma hur verksamheterna arbetar i riktning mot de nationella målen för förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, barn- och ungdomsutbildning och vuxenutbildning. En väsentlig del i inspektionen är att granska kvalitetsarbetet och förmågan att utveckla den egna verksamheten.

Inspektionens inriktning

Inspektionsutredningen har inriktats mot sju områden. De är särskilt väsentliga för att säkra att alla barn, elever och vuxenstuderande får den omsorg och utbildning som de har rätt till enligt nationella bestämmelser. De sju områdena, som granskats utifrån flera olika aspekter och frågeställningar, är:

Resultaten:

1. Normer och värden
2. Kunskaper

Verksamheten:

3. Arbetsmiljö och delaktighet
4. Pedagogisk verksamhet och undervisning
5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Förutsättningarna:

6. Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning
7. Resurser

I denna rapport behandlas i första hand förhållanden som avviker positivt eller negativt från vad som förväntas i fråga om utbildningskvaliteten enligt de nationella bestämmelserna. Några aspekter behandlas dock i alla aktuella verksamheter, nämligen kvalitetsarbetet, rektorsfunktionen, personalens kompetens, läromedel och utrustning, likvärdiga möjligheter vid funktionsnedsättning, stödinsatser, arbetet med övergripande hälsomål i läroplanerna, bedömning av lärandet och betygssättningen. En helhetsbedömning och motiveringar till bedömningarna görs inom varje granskningsområde.

Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån läroplaner och författningar i övrigt. Inspektörernas sakkunskap och erfarenheter av jämförbara verksamheter är också betydelsefulla. Analyserna av den insamlade informationen syftar till att klargöra om de lokala lösningarna och systemen fungerar väl. Rapporten avslutas med en sammanfattande bedömning som utgör underlag för Skolverkets beslut angående förbättrings- och kritikområden.

Beskrivning av rektorsområdet

Hammerdals rektorsområde	Antal barn/elever
Förskoleverksamhet	73
Skolbarnsomsorg	59
Förskoleklass	30
Grundskola	330
Särskola	6

Utbildningen inom rektorsområdet bedrivs i centralorten Hammerdal och i byarna Fyrås och Gåxsjö. Inom rektorsområdet finns även fyra förskolor och skolbarnsomsorger. Inom området bedrivs musikskola. Vid samtliga skolor åker vissa elever skolskjuts till skolan.

Rektorsområdet leds av en rektor som tillika är platschef för 7-9 verksamheten. Därutöver finns platschefer för FLM-delen vid Grevåkersskolan samt för Fyrås och Gåxsjö skolor. I Fyrås och Gåxsjö består platschefernas tjänstgöring i huvudsak som klasslärare. Ytterligare en platschef finns för verksamheterna vid skolbarnsomsorgen Villan och förskolan Mobacken.

Vid Grevåkersskolan finns fem särskoleelever integrerade i verksamheten och i Gåxsjö en särskoleelev integrerad. Eleverna undervisas enligt särskolans kursplaner. Tidigare undervisades dessa elever i Strömsund eller Östersund. Anledningen till integreringen är enligt skolledningen sociala hänsyn och att eleverna skall slippa resor.

Grevåkersskolan

Vid Grevåkersskolan i Hammerdal omfattar verksamheten skolbarnsomsorg, förskoleklass och grundskola 1-9. I förskoleklassen finns 24 elever och i grundskolan 280 elever. Verksamheten inom 7-9 är tvåparallellig, medan verksamheten inom F-6 delen (FLM) är enparallellig. I Grevåkersskolans närområde finns även tillgång till bibliotek, sporthall, simhall och idrottsplats.

Grevåkersskolans elever och pedagogiska personal arbetar i arbetslag. Vid Fyrås skola och Gåxsjö skola finns endast två klasser årskurs 1-3 samt 4-6 och två klasslärare.

Fyrås och Gåxsjö skolor

Fyrås och Gåxsjö skolor omfattar förskoleklass och grundskola 1-6. I Fyrås finns 2 elever i förskoleklass och 24 elever i grundskolan. I Gåxsjö finns 4 elever i förskoleklass och 26 elever i grundskolan.

Vid Fyrås skola undervisas fyra elever från Östersunds kommun genom överenskommelse mellan kommunerna. Det handlar om elever som bor nära kommungränsen.

Utbildningsinspektionen inom Hammerdals rektorsområde har koncentrerats till skolbarnsomsorg, grundskola och integrering av särskoleelever i grundskolan. Inom skolbarnsomsorgen har verksamheten vid Villan i Hammerdal besökts. Förskoleverksamheten vid Mobackens förskola beskrivs i den särskilda förskolerapporten.

Genomförandet av inspektionen i Hammerdals rektorsområde

Skolverket sände den 27 april 2004 skriftlig information till kommunen om att verksamheten skulle inspekteras och om inspektionens syfte och genomförande. Inspektörsteamet med ansvar för inspektionen i Hammerdals rektorsområde har bestått av undervisningsråden Stefan Persson och Anders Nylander. Besök i rektorsområdet inleddes den 14 september 2004 och avslutades den 6 oktober 2004.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna. Skolverket följer därefter upp eventuella krav på åtgärder som riktas till huvudmannen och vilka effekter i övrigt som utbildningsinspektionen leder till. Tidpunkter för uppföljningen framgår av Skolverkets beslut.

Underlag

Underlaget till denna rapport består av dels dokument från kommunen och Hammerdals rektorsområde, dels den information som samlats in vid observationer, intervjuer och samtal under besöket. Rapporten grundar sig också på annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt.

I Hammerdals rektorsområde genomfördes formella intervjuer med rektor, platschefer, personal, elever samt föräldrar. Lektioner i årskurserna 2, 6 och 9 besöktes.

Bedömning**1. Normer och värden**

Enligt skollagen skall utbildningen för barn och ungdom främja deras utveckling till ansvarskännande människor och samhällsmedlemmar. I läroplanerna framhålls att barnen och eleverna skall utveckla förståelse och respekt för alla människors lika värde. Skolan skall sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet. Eleverna skall också utveckla sin förmåga att göra och uttrycka medvetna etiska ställningstaganden. Eleverna skall kunna ta ett allt större ansvar för det egna arbetet och för miljön.

Inom detta granskningsområde behandlas resultaten av arbetet för att främja vårt samhälles demokratiska värderingar och för att utveckla normer och värden enligt läroplanernas mål.

En trivselenkät har genomförts under vårterminen 2004. Av undersökningen framgår bland annat att 95 procent av eleverna i årskurserna 4-6 och 94 procent av eleverna i årskurserna 7-9 alltid eller för det mesta trivs i skolan. På frågan om eleverna har några kamrater på skolan svarar en procent av eleverna i åk 4-6 nej, medan alla övriga i 4-6 verksamheten och alla i 7-9 verksamheten svarar ja. Någon enstaka elev i respektive åldersgrupp anser att de är utsatta för mobbning.

Vid samtliga skolor i rektorsområdet uppvisar eleverna vid inspektionsbesöket en påtaglig lust för att lära och ett intresse för den undervisning de deltar i.

Grevåkersskolan

Inspektörerna upplevde en positiv stämning på skolan vid inspektionen. Eleverna var glada och trygga, och gick gärna till skolan på dagarna. Relationen mellan personal och elever upplevdes som positiv och byggd på ömsesidig respekt. Föräldrarna framför vid intervjun att skolan präglas av en stabil personalgrupp med en samsyn kring hur verksamheten skall bedrivas.

Skolan anses av föräldrarna ligga långt framme när det gäller värdegrundsarbetet. Kränkande behandling förekommer enligt skolledningen fortfarande på skolan. Omfattningen är dock endast något fall per år. Eleverna uppger att mobbning i huvudsak inte förekommer, men att det ibland uppstår bråk. Personalen uppger att kränkande behandling förekommer i liten omfattning. Om det förekommer upptäcks det vanligen av elevskyddsombud eller av den anställda "vuxen i skolan". Rastvakter är alltid ute på rasterna enligt eleverna.

Eleverna kände väl till värdegrundsarbetet kring Grevåkersandan och inspektörerna upplevde att eleverna i sitt umgänge med varandra och personalen uppträdde i enlighet med denna. Enligt eleverna arbetar man med värdegrunden i Grevåkersandan en gång i veckan.

Inomhusmiljön vid Grevåkersskolan upplevdes vid inspektionen som mycket fräsch. Inspektörerna kunde inte upptäcka några tecken på klotter eller annan förstörelse.

Elevinflytandet i undervisningen inom 7-9 verksamheten varierar enligt eleverna mellan olika ämnen. Särskilt framhålls möjligheten till inflytande inom SO undervisningen.

Elevinflytandet i undervisningssituationen sker inom FLM-delen i lämplig omfattning efter elevernas ålder och mognad enligt skolledningen. Inflytandet varierar också efter elevgrupp och ansvarig lärare.

Elevinflytandet utvärderades i samband med framtagnandet av kvalitetsrapporten för läsåret 2002/2003. Rektor kommenterar där resultatet med att elevinflytandet blivit bättre i verksamheten men fortfarande inte är bra. Särskilt i de yngre åldrarna är det svårt att få eleverna att känna motivation och engagemang för det formella elevinflytandet i form av klassråd och elevråd.

Fyrås skola

Vid inspektionen upplevdes eleverna som glada och trygga. Stämningen mellan elever och personal var positiv. Eleverna uppger att de gärna går till skolan.

Enligt eleverna förekommer mycket litet av kränkningar på skolan. Om något inträffar vänder man sig till lärarna som ingriper. Alla elever uppges också ha kompisar på skolan.

Föräldrarna anser att alla eleverna känner varandra på den lilla skolan och alla tar hand om varandra vilket skapar trygghet bland eleverna. Genom den begränsade omfattningen på verksamheten blir alla sedda. Eleverna har bra kontakt med personalen. Mobbning eller kränkande behandling förekommer i mycket liten omfattning enligt föräldrarna. Däremot förekommer ibland lekar som kan uppfattas som väl hårdhänta.

Enligt platschefen har inga fall av kränkande behandling inträffat på skolan under senare år.

Enligt eleverna är det direkta elevinflytandet i undervisningen mycket begränsat, och eleverna efterlyser mer inflytande. Föräldrarna uppfattar inte att eleverna har något direkt inflytande i verksamheten och inte heller att elevinflytandet ökar med stigande ålder. Personalen anser att elevinflytandet i undervisningssituationen är begränsat i de lägre åldrarna tills arbetsmetoderna är inarbetade, därefter får eleverna mer inflytande över arbetssätt.

Gåxsjö skola

Enligt personalen är den lilla skolans styrka närheten och att alla barn blir sedda. Föräldrarna instämmer i denna bild och tillägger att det är god stämning på skolan och att barnen känner sig trygga. Problem upptäcks på ett tidigt stadium.

Eleverna uppger att de ibland får vara med och bestämma i undervisningssituationen. Omfattningen av det direkta elevinflytandet är dock enligt eleverna begränsat.

Enligt platschefen har inga fall av kränkande behandling funnits på skolorna på senare år.

Vid elevintervjuerna framkommer att det ibland förekommer mindre bråk på rasterna. Eleverna berättar då för personalen som reagerar och löser situationerna. I allmänhet finns rastvakter ute på raster. Eleverna har dock som önskemål att vuxna alltid skall finnas ute på rasterna. Bråk uppkommer i allmänhet när vuxna inte är ute. I huvudsak känner eleverna sig dock trygga på skolan.

Det finns ibland elever som är utanför. Då talar man om det i klassen. Fysiska kränkningar förekommer knappast enligt eleverna.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att verksamheten inom detta område håller god kvalitet. Det direkta elevinflytandet i undervisningssituationen bör dock utvecklas ytterligare på samtliga skolor.

2. Kunskaper

Utbildningen skall ge kunskaper i vid mening, såväl fakta och förståelse som färdigheter och förmåga att exempelvis utvärdera sitt eget lärande och att arbeta självständigt. Skolan skall sträva efter att varje elev tillägnar sig kunskaper inom utbildningens ämnesområden och kurser men även utvecklar en tillit till sin egen förmåga och en nyfikenhet och lust att lära. Målen för lärandet anges närmare i de nationella läroplanerna och i kursplanerna.

Inom detta område granskas resultaten av det pedagogiska arbetet.

Av rektorsområdets kvalitetsrapport för läsåret 2002/2003 framgår att fyra elever som lämnade årskurs nio utan behörighet till gymnasieskolans nationella program. De insatser som gjorts har enligt rektor givit bra resultat men samtidigt konstateras att rektorsområdet inom delområdet lärande inte nått målen.

I kvalitetsrapporten för läsåret 2002/2003 framgår att i de nationella proven i årskurs 5 andelen elever som ej klarat målen var 29 procent i svenska, 13 procent i matematik och 18 procent i engelska för hela rektorsområdet. Motsvarande siffror i de diagnostiska proven i årskurs 2 var 19 procent i svenska och 21 procent i matematik.

Grevåkersskolan

Skolledningen vid Grevåkersskolan anser inte att resultaten för eleverna är tillfredsställande. Resultatnivån varierar dock över åren. Resultaten för årskurs 9 vårterminen 2004 visar att 89 procent av eleverna var behöriga till gymnasieskolans nationella program. Det innebär att 5 elever av 46 saknade behörighet. Andelen elever som saknade betyg i något ämne var 20 procent. Ingen elev saknade betyg i alla ämnen.

Det genomsnittliga meritvärdet för årskurs 9 2003 låg något lägre för Grevåkersskolan (201,4) än för kommunen som helhet (206,2), och hela riket (205,4). Flickornas resultat har försämrats sedan föregående år samtidigt som pojkarnas förbättrats. Det innebär att pojkarna har bättre resultat än flickorna 2003.

Av de nationella proven för elever i årskurs nio läsåret 2002/2003 (som redovisas i kvalitetsrapporten för detta läsår) framgår att alla elever uppnått målen i svenska och engelska medan fyra elever (8%) inte nått målen i matematik. I de diagnostiska proven i årskurs 7 klarade ungefär 20 procent av eleverna i de tre ämnena inte målen.

Eleverna informeras om mål och betygsriterier genom varje ämneslärare. Enligt skolledningen är det tveksamt vilken kunskap eleverna som helhet har inom detta område. Detta område bedöms vara ett utvecklingsområde på skolan. Eleverna i årskurs nio upplever sig dock ha fått information om mål och betygsriterier i alla ämnen. Enligt eleverna så satsar de flesta eleverna på kriterier för godkänt.

Vid inspektionstillfället kunde inspektörerna se att ämnesplaneringar och betygsriterier vid de lektioner som besöktes fanns anslagna i klassrum och utdelade till eleverna på ett föredömligt sätt.

Enligt personalen uppvisar resultaten på de nationella proven en god överensstämmelse med de betyg som sätts vid skolan. Gymnasieskolan anser enligt personalen att eleverna från Grevåkersskolan klarar sig bra i gymnasieskolan.

I årskurs 5 genomförs de nationella proven. Elever och föräldrar informeras om resultaten i samband med utvecklingssamtal. Några elever i varje årgång når inte målen i alla ämnen. Särskilt resultaten i engelska är mindre bra. Stödåtgärder genomförs med anledning av resultaten.

Fyrås skola och Gåxsjö skolor

Den lilla omfattningen på verksamheten gör att personalen har en bra kontroll över elevernas kunskapsutveckling. Nationella prov genomförs i åk5. Vårterminen 2004 klarade alla elever vid Fyrås skola målen i samtliga ämnen medan en elev vid Gåxsjö skola inte klarade målen i matematik.

Diskussioner kring mål i olika ämnen förekommer muntligt i undervisningen.

Föräldrarna vid skolorna uppger dock att de endast i årskurserna 1-3 informeras kring skolans mål för verksamheten. Diskussioner förs då om mål i samband med utvecklingssamtal.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att verksamheten inom detta område håller godtagbar kvalitet. Informationen till elever och föräldrar om mål och betygskriterier kan förbättras.

3. Arbetsmiljö och delaktighet

Enligt skollagen skall verksamheten i skolan vara utformad i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar. Var och en som verkar där skall främja aktning för varje människas egenvärde, respekt för vår gemensamma miljö samt jämställdhet mellan könen. Särskilt skall den som verkar inom skolan aktivt motverka alla former av kränkande behandling. All personal skall samverka med elever och föräldrar i arbetet för att forma en god miljö – fysiskt och psykosocialt - för utveckling och lärande.

Granskningen gäller hur man i verksamheten arbetar för en god miljö och för att förebygga kränkningar och ge möjlighet till delaktighet och samverkan.

Värdegrundsarbetet inom rektorsområdet är väl etablerat. Diskussioner kring värdegrundsfrågor är återkommande inslag i verksamheten. På samtliga skolor finns anslaget regler för samvaron i skolan.

Inom rektorsområdet har tagits fram ett dokument kallat Grevåkersandan. Detta är ett försök att lokalt konkretisera och förankra värdegrundsarbetet. Dokumentet är spritt och väl förankrat bland personal, elever och föräldrar inom rektorsområdet.

Handlingsplan mot kränkande behandling finns på rektorsområdet. Handlingsplanen har tagits fram genom en process över flera år och blev klar under våren 2004. Den distribueras till föräldrarna i årskurserna 1, 4 och 7 varje läsår. Föräldrarna skriver under och skickar tillbaka till skolan som ett kvitto på att man mottagit informationen. Föräldrarna har varit delaktiga i framtagandet av handlingsplanen. Enligt personalen är alla delaktiga och förtrogna med den nya handlingsplanen. Föräldrarna uppger dock vid föräldraintervjun att de inte varit delaktiga vid framtagandet av handlingsplanen, men däremot fått information och fått den hemskickad. Skolans lokala styrelse har däremot varit remissorgan för framtagandet av områdets lokala arbetsplaner där även handlingsplanen ingått.

Handlingsplanen innehåller en målbeskrivning för området, definition av kränkande behandling, hur kränkande behandling skall förebyggas, hur delaktighet i arbetet skall uppnås, åtgärder när kränkningar upptäcks och hur uppföljning skall genomföras. Kränkningar från vuxna mot barn/elever behandlas i handlingsplanen.

Till handlingsplanen finns särskilda barn/elevblad, föräldrablad och personalblad kopplade. Dessa innehåller kort information om mobbning och kränkande behandling anpassad för respektive grupp.

Grevåkersskolan

Rektor anser att värdegrundsfrågorna och skolans arbete med Grevåkersandan skall genomsyra allt arbete tillsammans med eleverna. Skolan lägger ned mycket tid på kompisamtal, värderingsövningar och tjej- och killsnack.

På Grevåkersskolans 7-9 del finns elevråd. Klassråd genomförs inom mentorsgrupperna. Därifrån lyfts sedan frågor till elevrådet. Det finns en särskild per-

son anställd bland annat för stöd till elevrådsarbetet och i informella lärsituationer (vuxen i skolan).

I 7-9 verksamheten finns elevskyddsombud och elevrepresentanter i skyddskommittén. Eleverna är med och omvandlar ”må bra andan” till trivselregler. Må bra andan – är en plattform för lärande som handlar om att skapa delaktighet och engagemang för ett gemensamt mål bland elever, personal och föräldrar.

På FLM-delen av skolan är det formella elevinflytandet med elevråd och klassråd mindre genomfört. Området bedöms vara svårarbetat och fungerar därför mindre bra. Elevinflytandet anses av skolledningen vara ett område för utveckling.

Skolan arbetar aktivt för att skapa bra relationer med hemmen. Höstterminen inleds med ett gemensamt föräldramöte där information ges till hemmen.

Om föräldrarna har synpunkter på verksamheten går det bra att lyfta detta till diskussion med personalen. Kontakten mellan elever/föräldrar och personal är bättre på Grevåkersskolan än i andra verksamheter som föräldrarna har erfarenhet av.

Arbetet med att få föräldrarna delaktiga i skolans arbete har hög prioritet. Skolans ledning anser att man nått långt inom detta område, och att det finns ett stort engagemang från föräldrarna på skolan.

Grevåkersandan är ett etablerat begrepp på skolan. Information om denna finns anslagen överallt i skolan. Där finns även ordningsregler. Trygghet är en förutsättning för lärande på skolan. Detta arbete startade läsåret 2000/01 med studiedag kring värdegrundsarbetet. Arbetet drivs från förskolan till årskurs 9. En viktig del är delaktighet från föräldrarna. Inom detta område anser skolan att man kommit långt.

Kuratören och skolsköterskan följer upp elevernas situation på skolan en gång i månaden i årskurs 7 och delvis även i årskurs 8.

Inom FLM-delen arbetar man med ett system där de äldre barnen är faddrar till de yngre. Detta medför en ökad trygghet för de yngre och en stor samhörighet bland samtliga elever.

Fyrås skola

Något formellt elevinflytande i form av klassråd eller elevråd förekommer inte på skolan enligt eleverna.

Skolan omfattas av rektorsområdets handlingsprogram mot kränkande behandling och Grevåkersandan. Föräldrarna får handlingsprogrammet mot kränkande behandling hemskickat varje läsår. Grevåkersandan upplever föräldrarna används som ett aktivt dokument inom skolverksamheten. Däremot har föräldrarna fått ge synpunkter på skolans handlingsplan ”Må bra andan”.

Föräldrarna uppger att det är lätt att få kontakt med personalen och att personalen är lyhörd för föräldrarnas åsikter. Föräldrarna får som helhet ett bra bemötande från skolan.

Föräldrarna upplever att informationen från skolan varit bristfällig. Veckobrev eller kontaktbrev från skolan har inte använts. Dock har klass 1-3 numera börjat med detta vilket uppskattas av föräldrarna. Föräldrarna har inte haft något inflytande på verksamheten, men upplever inte heller att något direkt behov funnits att påverka.

Gåxsjö skola

Något formellt elevinflytande i form av klassråd eller elevråd förekommer inte på skolan enligt eleverna.

Enligt personalen finns ett handlingsprogram mot kränkande behandling och används i verksamheten. Föräldrarna har även fått tillgång till detta. Handlingsprogrammet har dock ej diskuterats med eleverna. Varken elever eller föräldrar har deltagit i framtagandet av handlingsprogrammet. Man har inspirerats av liknande dokument i Västerås kommun där båda lärarna tidigare arbetat.

Enligt föräldrarna har en mobbningsexpert besökt kommunens skolor men inte Gåxsjö skola vilket föräldrarna hade önskat.

Vid Gåxsjö skola förs vid föräldraintervjun fram generella synpunkter om att det ibland känns svårt att föra en bra dialog med skolan när man som förälder har kritiska synpunkter.

Eleverna har haft genomgångar i skolan om hur man skall bete sig mot varandra och hur en bra kamrat skall vara. Eleverna känner inte till något handlingsprogram mot kränkande behandling.

Eleverna uppger att det finns muntliga ordningsregler på skolan. Tidigare har även skriftliga ordningsregler funnits, där eleverna medverkat vid framtagandet. Det är oklart för eleverna om dessa fortfarande gäller.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att verksamheten inom detta område håller mycket god kvalitet när det gäller värdegrundsarbetet. När det gäller elevernas inflytande håller verksamheten vid de inspekterade 1-6 verksamheterna ej godtagbar kvalitet. Det formella elevinflytandet bör genomföras eller utvecklas på alla skolor. Dialogen mellan skola och föräldrar kan utvecklas vid Gåxsjö skola. Föräldrarnas delaktighet vid framtagandet av verksamhetsdokument kan förbättras. Föräldrainformationen om verksamheten kan utvecklas vid Fyrås skola.

4. Pedagogisk verksamhet och undervisning

Arbetet för att nå de nationella målen för utveckling och lärande skall främst utformas av eleverna och personalen. Skolan skall samverka med hemmen. Läroplanerna, andra statliga förordningar och kursplanerna ger riktlinjer för arbetet. Det finns bestämmelser om timplaner och ämnes- och kursstruktur, riktlinjer för stödinsatser, för betygssättning och utvecklingssamtal, för utbildning på arbetsplatser, en garanterad undervisningstid etc. Målen i kursplanerna ger dessutom vägledning för arbetssätten genom att beskriva vilka kunskaper, färdigheter och övrig utveckling barnen och ungdomarna skall nå.

Granskningen riktas mot hur man arbetar för att nå målen och hur man anpassar arbetet till olika behov.

Enligt rektor är det centrala i den pedagogiska verksamheten inom rektorsområdet att stärka elevernas självkänsla genom att uppmuntra eleverna och utgå

ifrån elevernas starka sidor. Vidare skall man i verksamheten visa på olika inlärningsstilar, växla mellan laborativa-, traditionella- och undersökande arbetssätt. Eleverna skall ges tid att reflektera om sitt eget lärande och vara delaktiga i planering, arbetssätt och redovisning.

Identifiering av barn/elever med särskilda behov sker genom barnavårdscentralens och förskole- och skolpersonalens tidiga iakttagelser. En diagnosplan för att upptäcka läs- och skrivsvårigheter finns från förskoleklass till årskurs 9. En matematikplan är under utarbetande. När det upptäcks att behov av åtgärder finns tas i samråd med hemmet kontakt med talpedagog, skolsköterska, kurator, läkare, psykolog, Barn- och Ungdomshabiliteringen, Barn- och Ungdomspsykiatri (BUP) eller socialtjänsten.

I samråd med hemmet och övriga parter skrivs åtgärdsprogram. Det kan innebära förändrade arbetsformer i verksamheten, som lekarbete, laborativt arbetssätt eller datastöd. Eleverna kan ges möjlighet till muntliga redovisningar och i 7-9 verksamheten kan muntliga prov ersätta skriftliga.

Viktigt är att alla insatta stödåtgärder sker i samverkan med alla berörda. Föräldrarna kan skriftligt avsäga sig det stöd skolan erbjuder. Skolan skall då ta fram alternativa stödmöjligheter i samverkan med föräldrarna. Hur stödarbetet utformas för den enskilde eleven, enskilt i grupp eller i klass, beror på individens behov av stöd och lärande och/eller elevens sociala situation.

Grevåkersskolan

Verksamheten i årskurserna 1-3 arbetar delvis montessoriiinspirerat inom svenskämnet. Undervisningen fokuserar mycket på läsning och eget skrivande. Arbetslaget 1-3 har satsat mycket i matematikämnet där även kompetensdagar används för att utveckla verksamheten. Man använder ett undersökande arbetssätt i undervisningen för att kunna bygga på elevens egen förståelse. Inom oämnat bygger undervisningen mycket på utomhusundervisning, temaarbeten och användning av storyline.

Vid inspektionsbesöket förekom i huvudsak lektioner där eleverna arbetade självständigt eller i mindre grupper. Vid föräldraintervjun framkommer att föräldrarna anser att vissa elever blir understimulerade vilket kan medföra minskat intresse för skolarbetet.

Varje elev i 7-9 verksamheten har tillgång till en mentor. Målet är att varje mentor skall ha ansvaret för högst 10 elever, men i verkligheten kan det röra sig om 13-14 elever. Mentorerna träffas en gång varje vecka. Vid elev- och föräldraintervjuer framkom klagomål mot att elever kan ha en mentor som inte undervisar eleven i något ämne. Detta kan leda till begränsad kunskap om eleven som försvårar kontakten mellan hem och skola.

På skolan finns en specialpedagog och en speciallärare. Dessa utnyttjas även av rektorsområdets byskolor. Vid inspektionstillfället arbetade specialläraren endast 25 procent på grund av sjukskrivning. Stödresursen anses av skolledningen ej vara tillräcklig för behovet, vilket beror på att det är svårt att hitta kompetens inom detta område.

Föräldrarna anser att eleverna får bra stöd vid behov. Det finns mycket personal på skolan för extrainsatser. Föräldrarna har deltagit vid framtagandet av åtgärdsprogram.

Specialpedagogen har ett särskilt ansvar för att identifiera elever i behov av stöd. Detta arbete bedrivs genom att fortlöpande tester genomförs, redan från förskoleklassen. I årskurs 1 fokuseras på läsning och matematikförståelse. I årskurs 2 ges mer resurser till stöd. Dessa används i huvudsak inom ordinarie klass eller grupps ram.

Samverkan bedrivs mellan förskola, förskoleklass och 1-9 verksamheten. Målsättningen är att skapa en röd tråd i verksamheten. Personalen diskuterar gemensamt bland annat värdegrundsfrågor. Samarbete sker även mellan 1-6 och 7-9 verksamheterna i matematik. Överlämningarna mellan årskurserna 3 och 4 fungerar bra enligt personalen, medan överlämningarna mellan årskurserna 6 och 7 kan utvecklas.

Åtgärdsprogram utarbetas enligt skolan för alla elever som riskerar att ej klara målen. Åtgärdsprogram tas fram så tidigt som möjligt. Elever och föräldrar är delaktiga i detta arbete. Åtgärdsprogram kan även tas fram för elever med sociala problem eller vid situationer med kränkande behandling.

Vid elevintervjuerna framkom att elever som har stödåtgärder inte alltid kände till om de hade utarbetade åtgärdsprogram. Eleverna uppger dock att det är lätt att få stöd vid behov. Stödåtgärderna genomförs dock ofta utanför ordinarie klass eller grupps ram.

Skolledningen uppger att alla elever vid skolan med stödbehov har utarbetade åtgärdsprogram. Enligt föräldrarna utarbetas dock inte alltid åtgärdsprogram för elever med stödbehov i årskurserna 7-9.

Klassläraren påkallar elevvårdskonferens vid behov. Elevvårdskonferensen består av klasslärare, platschef, kurator och specialpedagog från skolan. Ibland deltar även skolsköterska och rektor. En form av elevvårdskonferenser genomförs även med all personal två gånger per termin där elevernas situation diskuteras klassvis.

Utvecklingssamtal genomförs varje termin. Både elever och föräldrar upplevde sig nöjda med upplägget av utvecklingssamtalen. Personalen vid 7-9 verksamheten anser att utvecklingssamtalen i för stor utsträckning har karaktären av de tidigare kvartssamtalen med för mycket av ämnesinformation och envägskommunikation.

Vid föräldraintervju framkommer kritik mot hur betygsättning genomförs vid prov på skolan. Även skolledningen upplever att betygsättningen varken är likvärdig inom skolan eller mellan kommunens olika skolor. Här behövs mer diskussioner och kompetensutveckling enligt skolledningen. Studiedagar kommer att genomföras inom kommunen i detta syfte. En dialog förs även med gymnasieskolan kring skillnader i betygsättning vid grundskolorna

Resurscentra finns i Strömsund för årskurserna 1-6 och 7-9 (Hedenvindsskolan och Vattudalsskolan) där elever kan placeras vid behov. Resurscentren tar i första hand emot elever från Strömsunds tätort. Vid inspektionstillfället fanns en elev som tidigare gått på Grevåkersskolan numera i resurscentret på Vattudalsskolan. Elever som är aktuella för placering i resurscentrum erbjuds plats

där om det finns plats. Det är dock alltid föräldrarnas val efter dialog med skolan.

En nyinrättad resursgrupp kallad 7:5 finns också på Grevåkersskolan för elever som behöver mycket stöd. Där finns både integrerade särskoleelever och andra elever med stort stödbehov. Eleverna har klasstillhörighet utanför 7:5 och har undervisning såväl inom 7:5 gruppen som i sin ordinarie klass. Verksamheten i denna grupp innebär individualiserad undervisning eftersom gruppen inte är permanent. Undervisningen inom gruppen 7:5 omfattar i huvudsak basämnena svenska, engelska och matematik. Eleverna placeras i 7:5 gruppen efter samråd med föräldrar och elever. Något formellt beslut om placering tas dock inte. Inte heller informeras ansvarig nämnd om placering. Förvaltningschefen informeras dock om förändringar i timplanen görs i samband med placeringen.

De lärare som undervisar de integrerade särskoleeleverna har inte fullt ut kompetens för den undervisning som bedrivs enligt personal och skolledning. Där emot får personalen stöd och handledning av specialpedagog. Elevernas utvecklingsnivå avgör om skolan kan ge undervisning efter elevernas behov. Personalen anser att det är osäkert om man klarar sitt uppdrag vad gäller undervisningen av dessa elever. Skolledningen anser att det kan ifrågasättas om inte vissa särskoleelever kunde erbjudas en bättre anpassad verksamhet om undervisningen var centraliserad i kommunen.

Fyrås skola

Undervisningen bedrivs med en klass för årskurserna 1-3 och en klass för årskurserna 4-6. Det innebär att olika årskurser ibland läser samma kurser.

Eftersom den lokala arbetsplanen för rektorsområdet är så generell till sin karaktär att den har en mycket begränsad styrförmåga på den verksamhet som bedrivs, så ligger erfarenhet och tradition som grund för hur verksamheten bedrivs på skolan.

Eleverna arbetar samlat efter årskurstillhörighet men individualiserat genom att mycket av arbetet genomförs med olika takt under eget ansvar.

Enligt eleverna finns en variation i olika arbetssätt i undervisningen mellan grupparbete, enskilt arbete och klassgemensamt arbete. Denna variation upplevs som positiv av eleverna. Delar av undervisningen bedrivs också utomhus vilket uppskattas av eleverna.

Undervisningen i slöjd och delar av idrottsämnet sker i Hammerdal där även bad genomförs. Fyrås skola kan även vid behov utnyttja rektorsområdets specialpedagogiska resurs och elevvårdsresurs.

Stöd ges enligt samtliga intervjuade i tillräcklig omfattning till de elever som behöver stöd. De små elevgrupperna ger stora möjligheter att ge stöd i den ordinarie undervisningssituationen. Personalen anser att skolan har ett bra system för identifiering av elever i behov av stöd. Diagnoser genomförs från årskurs 2 och följs upp med åtgärdsprogram vid behov. Stöd ges i huvudsak utanför ordinarie klass ram av specialpedagog från Hammerdal. Åtgärdsprogram utarbetas enligt skolan för alla elever som får någon form av stöd, oavsett vilken form av problem som förorsakar stödinsatsen. Åtgärdsprogram tas fram så tidigt som möjligt. Elever och föräldrar är delaktiga i detta arbete.

Klassläraren påkallar elevvårdskonferens vid behov. Elevvårdskonferensen består av klasslärare, platschef och specialpedagog från Grevåkersskolan. Det är inte alltid som platschefen deltar. Rektor deltar normalt aldrig i elevvårdskonferenser vid skolan. Elevvårdskonferenser genomförs mycket sällan vid de mindre skolorna.

Utvecklingssamtal genomförs varje termin. Både elever och föräldrar upplevde sig nöjda med upplägget av utvecklingssamtalen. Där redovisas även resultaten från de nationella proven för årskurs 5.

Gåxsjö skola

Undervisningen bedrivs i B-form vid skolan, med en klass för årskurserna 1-3 och en klass för årskurserna 4-6. Det innebär att olika årskurser ibland läser samma kurser. Platschefen anger att lärandet är det primära, vilket innebär att eleverna skall klara de nationella proven i årskurs 5. Trivsel är också viktigt, där eleverna skall känna glädje i undervisningen.

Eftersom den lokala arbetsplanen för rektorsområdet är så generell till sin karaktär att den har en mycket begränsad styrförmåga på den verksamhet som bedrivs, så ligger erfarenhet och tradition som grund för hur verksamheten bedrivs på skolan.

Eleverna i årskurserna 4-6 beskriver undervisningen som att man ofta arbetar i grupp efter årskurstillhörighet. Experiment, exkursioner eller observationer har man inte haft sedan förskolan eller 1-3 verksamheten.

Föräldrarna anser att bristen på datorer medför att användningen av datorer i undervisningen blir begränsad. Man efterlyser också mer av projektarbeten.

Undervisningen i slöjd och delar av idrottsämnet sker i Hammerdal där även bad genomförs. Gåxsjö skola kan även vid behov utnyttja rektorsområdets specialpedagogiska resurs och elevvårdsresurs.

Stöd ges till elever i behov av stöd i tillräcklig omfattning enligt elever och föräldrar. Åtgärdsprogram utarbetas enligt skolan för alla elever som riskerar att ej klara målen. Åtgärdsprogram tas fram så tidigt som möjligt. Elever och föräldrar är delaktiga i detta arbete. Åtgärdsprogram kan även tas fram för elever med sociala problem eller vid situationer med kränkande behandling.

Klassläraren påkallar elevvårdskonferens vid behov. Elevvårdskonferensen består av klasslärare, platschef och specialpedagog från skolan. Det är inte alltid som platschefen deltar. Rektor deltar normalt aldrig i elevvårdskonferenser vid skolan. Elevvårdskonferenser genomförs mycket sällan vid de mindre skolorna.

Utvecklingssamtal genomförs varje termin. Både elever och föräldrar upplevde sig i huvudsak nöjda med upplägget av utvecklingssamtalen. Föräldrar efterfrågar dock planeringsdokument för verksamheten och scheman som ibland saknats. Föräldrarna upplever också att man har liten möjlighet att påverka utvecklingssamtalens utformning.

En särskoleelev finns integrerad i undervisningen. Knuten till denna elev finns en elevassistent. Klassläraren har kompetensutvecklats i teckenkommunikation och får stöd av talpedagog och specialpedagog som finns på skolan en dag var i veckan.

Skolbarnsomsorgen

Skolbarnsomsorgen på Grevåkersskolan karaktäriseras som en öppen miljö, med litet av ramar som styr verksamheten. Vid inspektionen framkommer att det kan finnas risk för gängbildningar i verksamheten och mobbningstendenser. Verksamheten skulle kunna vara mer friluftsinriktad, t.ex. genom utflykter eller promenader.

Eleverna är nöjda med verksamheten inom skolbarnsomsorgen vid båda verksamheterna i Hammerdal. Det finns mycket att göra enligt eleverna. Verksamheten vid Villan upplevs dock som något bättre än den vid Grevåkersskolan.

Även föräldrarna upplever sig nöjda med verksamheten inom skolbarnsomsorgen. Personalen anses arbeta bra utifrån förutsättningarna – många barn i trånga lokaler. Verksamheten upplevs som bra, med god ordning.

Verksamheten vid Fyrås skola upplevs som problematisk av föräldrarna. För närvarande finns bara ett skolbarn i verksamheten. I övrigt är det mest förskolebarn. Det sociala umgänget mellan barnen fungerar därmed mindre bra för skolbarn.

Enligt platschefen vid Villan finns där ett nära samarbete mellan förskola, förskoleklass och skolbarnsomsorg eftersom dessa verksamheter är lokalmässigt samlokaliserade. Det finns även gemensam personal. Däremot är samarbetet med grundskolan mycket begränsat.

Verksamheten som bedrivs i skolbarnsomsorgen är klart skild från verksamheten i förskoleklassen. Skolbarnsomsorgen består mer av fri lek medan förskoleklassens verksamhet är mer styrd.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att verksamheten inom detta område håller god kvalitet. Kompetens hos personalen och verksamheten för de integrerade särskoleeleverna bör förbättras. Rektor skall i större utsträckning än för närvarande delta i elevvårdskonferenser inom rektorsområdet. Kopplingen mellan verksamhet och styrdokument kan förbättras vid de mindre enheterna. Genomförandet av utvecklingssamtalen kan utvecklas ytterligare. Arbeta för att säkerställa en likvärdig bedömning och betygsättning bör genomföras.

5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Kommunerna har ett övergripande ansvar för förskoleverksamheten, skolbarnsomsorgen och skolan på lokal nivå. Kommunerna är också huvudmän för de flesta verksamheterna. Läroplanerna lägger tydliga ansvarsområden på rektor och personal för skolornas inre organisation och arbete. Sammantaget har dessa skyldighet att se till att rätten till utbildning och till att nå nationella mål tillgodoses.

Frågor som behandlas vid inspektionen är exempelvis om verksamheten har en ledning enligt de nationella bestämmelserna, hur denna fungerar i praktiken och om det finns system för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen samt värna enskildas rättsäkerhet.

Ledningsresursen består av en rektor tillika platschef för 7-9 verksamheten på Grevåkersskolan. Dessutom finns platschefer för FLM-delen på Grevåkersskolan samt för Fyrås skola och Gåxsjö skola. Platscheferna på byskolorna har huvuddelen av sin tjänstgöring förlagt som lärare i verksamheten.

Personalen anser att ansvarsfördelningen mellan rektor och platschef är tydlig. Det finns en skriftlig arbetsbeskrivning för platscheferna från 1999. Denna är dock inte känd för alla platschefer i kommunen.

Genom denna organisation blir rektor inte den pedagogiska ledaren för verksamheten. Platschefen får också ansvar för områden som i allmänhet brukar ligga på rektor. Rektor besöker återkommande verksamheterna och kunskapen om vem som är rektor är god både bland elever och föräldrar inom hela rektorsområdet. Elever och föräldrar uppger dock att det i första hand är till platschefen man vänder sig om problem uppstår.

På byskolorna innebär det att platscheferna blir mer av lärare och kolleger, och att de inte upplevs som pedagogiska ledare för verksamheten.

En gemensam lokal arbetsplan daterad 2004 finns för hela rektorsområdet och för samtliga verksamheter. Arbetsplanen innehåller bland annat rektorsområdets profil (må bra anda-Grevåkersanadan), värdegrunden, trivsel-relation-mobbning, stöd till elever med särskilda behov, lärande och arbetssätt, föräldra- och elevinflytande, måltider, fysiska och pedagogiska förutsättningar, hälsoarbete, miljö, kultur, internationalisering, skola-arbetsliv, personal och kompetensutveckling samt utvärdering. Dessutom skriver varje arbetslag läsårsvis egna handlingsplaner för att uppnå målen i den lokala arbetsplanen.

En gemensam kvalitetsrapport (kvalitetsredovisning) finns utarbetad för rektorsområdet för läsåret 2002/2003. Den omfattar samtliga skolenheter inom rektorsområdet. Fokuserade områden är barn och elevomsorg, medverkan och inflytande, elevinflytande och lärandet. Dessa områden korresponderar mot de prioriterade områdena i kommunens skolplan för motsvarande tidsperiod. Samtliga delområden innehåller mål, resultat, måloppfyllelse och åtgärder via utvecklingsarbete.

Registerkontroll genomförs vid samtliga skolor i rektorsområdet vid nyanställningar. Ansvarig för detta är platschefen.

Grevåkersskolan

Platschefen upplevs som en administrativ ledare på skolan. Platschefen är också personalens och elevernas kontakt uppåt. Rektor och platschef har god kontakt med personalen och upplevs som väl förtrogna med verksamheten.

Lokal arbetsplan finns för verksamheten. Arbetsplanen är väl känd bland personalen, och har styrförmåga i undervisningen. Personalen genomför stadiekonferenser en gång i veckan.

Fyrås och Gåxsjö skolor

På grund av den lilla personalstyrkan vid byskolorna där platschefen också är klasslärare fungerar inte platschefen som pedagogisk ledare utan personalen tar gemensamt ansvaret för den pedagogiska utvecklingen på skolan.

Med den begränsade kontakt, ett par gånger per termin, som rektor har med verksamheten vid byskolorna kan det ifrågasättas om rektor kan anses vara väl förtrogen med den dagliga verksamheten vid dessa skolor. Rektor har dock kontinuerliga möten med platscheferna inom rektorsområdet.

Det finns en lokal arbetsplan för hela rektorsområdet liksom en kvalitetsrapport. Tillägg finns i dessa gällande byskolorna. Den lokala arbetsplanen blir dock så generellt hållen att dess styrförmåga särskilt i byskolorna blir mycket begränsad även om personalen känner till skrivningarna i planen. Det är tveksamt om man därmed kan betrakta den lokala arbetsplanen som lokal i dess rätta bemärkelse.

Föräldrarna vid skolorna är osäkra på om de deltagit i någon form av utvärdering av verksamheten. Föräldrarna vid skolorna har inte heller någon kunskap om ansvarsfördelningen mellan rektor och platschef. Eftersom platschefen finns närmare verksamheten vänder man sig alltid till platschefen med problem eller frågor.

Skolbarnsomsorgen

Enligt platschefen vid Villan finns en lokal arbetsplan för hela rektorsområdet. Den upplevs dock i liten utsträckning omfatta verksamheten inom skolbarnsomsorgen.

Förutom den lokala arbetsplanen finns en handlingsplan för verksamheterna vid Mobacken och Villan. Handlingsplanen är det faktiska dokument som används i verksamhetsplaneringen. Skolbarnsomsorgen finns delvis med i rektorsområdets kvalitetsredovisning.

Rektor besöker ibland verksamheten men kontakten mellan verksamheten och rektor sker i huvudsak genom telefonsamtal.

Platschefen uppger att det inte finns någon nedskriven ansvarsfördelning mellan rektor och platschef. Inte heller någon arbetsbeskrivning för platschefen. Platschefen har en egen budget, ansvar för personal och delvis lokalansvar. Platschefen har också det pedagogiska ansvaret för verksamheten vid förskolan Mobacken och förskoleklassen och skolbarnsomsorgen vid Villan. Platscheferna inom rektorsområdet har gemensamma träffar med rektor. Personalen i övrigt har dock inte regelbundna träffar med rektor.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att verksamheten inom detta område håller godtagbar kvalitet. Den lokala arbetsplanen bör anpassas till verksamheten vid samtliga enheter och samtliga verksamheter för att dess styrförmåga på den verksamhet som bedrivs skall öka. Ansvarsfördelningen mellan rektor och platschef bör klargöras för alla inblandade. Rektors ansvar för det pedagogiska ledarskapet behöver förtydligas.

6. Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning

Lika tillgång till utbildning, oberoende av kön, geografisk hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden, är en grundprincip för det offentliga skolväsendet. Barn- och ungdomsutbildningen omfattar förskoleklassen, grundskolan, den obligatoriska särskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. Det skall finnas lika möjligheter till utbildning för barn och ungdomar med olika funktionsnedsättningar och möjligheter till utbildning i särskilda utbildningsformer. Inom skolformerna skall det också finnas olika möjligheter för eleverna att individuellt göra val av ämnen, program, inriktningar och kurser. En skola kan, enligt skollagen, profilera sig för att tillgodose olika elevers behov eller öka elevernas motivation för lärande.

Granskningen gäller om det finns tillgång till utbildning i den omfattning och med den valfrihet som anges i de statliga bestämmelserna. Även informationen om möjligheter till olika val av fördjupning, kurser, skolor och utbildningsvägar behandlas.

Modersmålsundervisning bedrivs för närvarande inte vid någon av rektorsområdets skolor. Enligt rektor finns inte någon efterfrågan på undervisning i modersmål. Tidigare har undervisning i samiska genomförts. Någon information om rätten till modersmålsundervisning har inte getts.

Eleverna vid samtliga skolor i rektorsområdet har tillgång till skolhälsovård i normal omfattning. Tillgång till kurator finns men inte tillgång till skolpsykolog. Kunskapen om möjlighet att utnyttja denna och mottagningstider för skolhälsovården är dock bristfällig hos såväl elever som föräldrar.

Vissa mindre avgifter tas ibland ut av eleverna i samband med resor eller utflykter.

Föräldrar och elever vid byskolorna uppger sig vara mycket nöjda med den skolskjutsverksamhet som bedrivs. Den genomförs med mycket god säkerhet för barnen, och med korta väntetider både vid resor till skolan och hem.

Grevåkersskolan

Föräldrarna anser att eleverna vid Grevåkersskolan i allmänhet får det stöd de har rätt till. Kunskapen hos föräldrarna är dock dålig om elevernas rätt till stöd i skolan.

Vid föräldraintervjun framkommer att eleverna under läsåret får ett visst antal pennor, suddgummin och övrigt förbrukningsmaterial. Om detta sedan inte räcker får eleven köpa ytterligare förbrukningsmaterial från skolan. Rektor känner till detta förfaringsätt men anser att det i praktiken brukar lösa sig så att eleven inte drabbas i undervisningen.

Språkval erbjuds från och med årskurs 7. Som språkval erbjuds franska och tyska samt svenska/engelska. Spanska erbjuds ej på grund av att utbildad lärare saknas. Spanska erbjuds dock inom elevens val.

Elevens val erbjuds på 7-9 delen men används enligt rektor i stor utsträckning för att fylla ut tjänster för personalen. Det som erbjuds förutom idrott och data handlar i stor utsträckning om "stöd" i skolämnen för att eleverna skall nå godkänt. Eleverna uppger att skolan i viss utsträckning bestämmer vad som erbjuds inom elevens val.

På FLM-delen erbjuds elevens val inom alla årskurser. I huvudsak arbetar man med elevens val som temaarbete. Eleverna får välja mellan idrott, musik och

teater eller övriga skolämnen. Eleverna får vara med och föreslå vad som skall ingå i elevens val.

PRAO genomförs med en vecka i årskurserna 8 och 9 samt under en dag i årskurs 6. Eleverna får själva välja praktikplats.

Integrerade särskoleelever finns både på FLM-delen och inom 7-9 delen. Skolan strävar efter att finns individuella lösningar för dessa elever efter utvecklingsnivå och förmåga. Stöd i form av assistenter och specialpedagog finns. Undervisningen för eleverna bedrivs såväl tillsammans med övriga klassen som enskilt eller i grupp.

Fyrås skola

Inget språkval erbjuds skolans elever på grund av problem med transport av elever in till Hammerdal. Tidigare erbjöds eleverna språkval från årskurs 6. Språkval erbjuds från och med årskurs 7 när eleverna kommer till Grevåkersskolan i Hammerdal.

Eleverna erbjuds inte elevens val i skolförfattningarnas mening. Valfrihet för eleverna i verksamheten förekommer i andra sammanhang i undervisningssituationen.

Eleverna har genomfört PRAO och studiebesök. I huvudsak har detta genomförts på föräldrars arbetsplatser.

Gåxsjö skola

Inget språkval erbjuds skolans elever på grund av problem med transport av elever in till Hammerdal. Tidigare erbjöds eleverna språkval från årskurs 6. Språkval erbjuds från och med årskurs 7 när eleverna kommer till Grevåkersskolan i Hammerdal.

Elevens val erbjuds eleverna i årskurs 4-6 på fredagar till och från. Verksamheten består av mycket elevvalda verksamheter. Elevens val handlar i första hand om social samvaro, spel och extra stöd. Enligt eleverna liknar elevens val mera det som tidigare ofta kallades "klassens timme". Det framgår inte för eleverna av schema eller på annat sätt att man har elevens val vid dessa tillfällen. Föräldrarna känner inte till om elevens val förekommer på skolan.

Skolbarnsomsorgen

Skolbarnsomsorg erbjuds alla barn mellan 6 och 12 år.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att verksamheten inom detta område håller godtagbar kvalitet. Elevens val erbjuds ej eller erbjuds inte i enlighet med gällande författningar inom de flesta av de inspekterade verksamheterna. Verksamheternas identifiering av elever med rätt till modersmålsundervisning bör förbättras samtidigt som information om denna rätt kan säkerställas.

7. Resurser

Huvudmannen och skolans ledning beslutar hur och med vilka resurser utbildningen skall genomföras för att de lärande skall nå de nationella målen för utbildningen. I skollagen finns dock bestämmelser om några viktiga förutsättningar för att säkra kvaliteten i utbildningen. Dessa avser främst krav på personalens kompetens, tillgång till ändamålsenliga lokaler, läromedel och annan utrustning som behövs för en tidsenlig utbildning. Även principerna för resursfördelningen aktualiseras vid inspektionen.

Resurserna avseende lokaler och undervisningsmaterial är sämre i byskolorna än i centralorten. Platscheferna vid byskolorna anser dock inte att detta är ett hinder för eleverna att nå målen för verksamheten.

Resurserna beräknas huvudsakligen utifrån antal elever samt efter särskilda behov för vissa elever.

I kvalitetsrapporten för läsåret 2002/2003 konstateras att rektorsområdet inte nått målen vad gäller elevernas resultat och lärande. Detta trots att insatta åtgärder givit bra resultat. Rektor konstaterar att resurserna är långt ifrån tillräckliga för att uppnå målluppfyllelse. Det behövs mer resurser till skolan, fler lärare.

Personalen i de olika verksamheterna inom rektorsområdet har i huvudsak utbildning för den verksamhet som bedrivs. Där personal saknar utbildning handlar det om deltidstjänster eller vikarier med anledning av sjukskrivningar.

I rektorsområdets kvalitetsrapport för läsåret 2002/2003 framhåller rektor att det saknas professionell hjälp för elever som mår psykiskt dåligt. Det är enligt rektor oacceptabelt och oekonomiskt att vara utan skolpsykolog. Området bedöms också vara i behov av utökad kuratorsverksamhet.

Kompetensutveckling genomförs för personalen såväl på rektorsområdesnivå som arbetslagsnivå och individuellt. Omfattningen är tillräcklig enligt personalen.

Personalen som undervisar de integrerade särskoleeleverna efterfrågar dock särskild kompetensutveckling för denna undervisning. Särskilt gäller detta personalen inom 7-9 verksamheten.

Personal vid byskolorna efterlyser mer kontakt med personal vid andra skolor och rektorsområden för att få impulser att utveckla den egna verksamheten. Detta framförs även från föräldrahåll som något positivt för att utveckla och förändra verksamheten.

Fortbildningsanslaget för rektorsområdet fördelas och disponeras av fortbildningsgruppen (rektor, platschefer och fackliga representanter). Rektor anser att det generellt är önskvärt med breddad och fördjupad kompetens till all personal för att möta barn med särskilda behov. Behovet är också större än tillgången till specialpedagogisk kompetens, kurator, skolpsykolog och logoped inom rektorsområdet. Behov bedöms också finnas att uppgradera personalens kompetens inom områden som lärstilar, jämställdhet, demokrati, inflytande, värdegrund, bedömning och betyg.

Grevåkersskolan

Grevåkersskolans huvudbyggnad innehåller 7-9 verksamhet, medan FLM-delen innehållande förskoleklass och 1-6 verksamhet.

Personalresursen är enligt personal och skolledning i huvudsak tillräcklig. Dock efterfrågas mer specialpedagogisk resurs. Föräldrar oroar sig dock för utbildade vikariers förmåga att betygsätta eleverna på ett korrekt sätt. Enligt rektor får utbildade lärare dock stöd av mer erfarna kolleger.

Grevåkersskolans lokaler är fräscha, moderna och väl anpassade för den verksamhet som bedrivs. Det finns gott om grupprum. Även utemiljön håller hög kvalitet.

Lokalerna vid Grevåkersskolan är i huvudsak anpassade för funktionshindrade elever. Vid inspektionstillfället fanns inte några elever med fysiska funktionshinder vid skolan.

Läromedlen håller normal standard både till kvalitet och omfattning. En blandning av nyare och äldre läromedel kunde iakttas. Det finns såväl tillgång till datorer i klassrummen som speciell datasal. Tillgången räcker dock inte fullt ut för att möta efterfrågan enligt genomförda intervjuer.

Fyrås skola

Skolan är belägen i ett äldre trähus. På samma gård finns ytterligare ett äldre trähus där förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg bedrivs. Undervisning i årskurserna 4-6 och förskoleklassen bedrivs i ett klassrum på nedervåningen, medan årskurserna 1-3 undervisas i ett mindre klassrum på övervåningen. Lokalerna är till sin storlek tillräckliga i förhållande till det elevantal som finns. Utformningen av lokalerna är dock inte helt ändamålsenliga, särskilt gäller detta gymnastiksalen som utifrån läge på andra våningen i intilliggande hus inte är lämplig för denna verksamhet. Utrymningsvägar från denna lokal kan inte heller bedömas uppfylla rimliga krav. Enligt rektor har beslut tagits att inte använda denna lokal.

Utemiljön håller god kvalitet och ger eleverna goda möjligheter till aktivitet. I samband med besök i Hammerdal används idrottshallen där för gymnastikämnet.

Lokalerna är inte på något sätt anpassade för elever med fysiska funktionshinder. Vid inspektionstillfället fanns dock inga elever med funktionshinder i verksamheten. Platschefen anser att undervisningslokalerna som helhet är bra och särskilt utemiljön med närhet till slalombacke och längdskidspår

Läromedlen består av både nyare moderna läromedel och äldre läromedel. Föräldrarna framför vid intervjun kritik mot läromedelsstandarden. Föräldrarna upplever många läromedel som gamla, slitna och innehållande felaktigheter. I vissa läroböcker finns även svar på uppgifter redan inskrivna.

Gåxsjö skola.

Skolans lokaler är inrymda i ett äldre trähus. Klassrum för årskurserna 4-6 är inrymda på nedre våningen och klassrum för årskurserna 1-3 på den övre våningen. Lokalernas storlek är tillräckliga för det antal elever som fn finns på skolan. Gymnastiksal finns i ett annat äldre trähus på skolgården. Gymnastiksalen är liten. Möjligheterna till omklädning och dusch är begränsade. Vid inspektionstillfället var temperaturen i gymnastiksalen mycket låg. Föräldrar påpekar

dessa brister vid intervjun och funderar även kring hur detta påverkar innehållet i ämnet idrott och hälsa.

Utomhusmiljön är god med stora ytor och utrustning för utomhusaktiviteter.

Lokalerna är inte på något sätt anpassade för elever med fysiska funktionshinder. Vid inspektionstillfället fanns dock inga elever med funktionshinder i verksamheten.

Platschefen anser att tillgången till personal och läromedel är bra. Mer tillgång till material, särskilt för vinteridrott är dock ett önskemål.

Läromedlen består av en kombination av äldre och nyare läromedel. Vissa läromedel och bredvidläsningslitteratur är från 1960- och 1970 talen och innehållande felaktiga och föråldrade uppgifter.

Eleverna vid Fyrås skola och Gåxsjö skola får sin slöjdundervisning vid Grevåkersskolan. Även bad och delar av undervisningen i idrott- och hälsa genomförs i Hammerdal. Tillgången till datorer i undervisningen är begränsad vid båda skolorna, vilket påverkar användningen av datorer i undervisningen. Skolbiblioteken vid de båda skolorna är av liten omfattning.

Skolbarnsomsorgen

Enligt föräldrarna är lokalerna på Grevåkersskolan inte anpassade för den verksamhet som bedrivs. Lokalerna är trånga och det är dåligt med luft. Det är också för mycket genomspring genom lokalerna.

Skolbarnsomsorgen vid Villan i Hammerdal är inrymd i en fd läkarbostad, och samlokaliserad med förskola och förskoleklass. Lokalerna är inte ursprungligen anpassade för den verksamhet som bedrivs men är ändå enligt personalen till storlek och utformning väl utformade för det barnantal som finns i verksamheten. Vid inspektionstillfället var femton barn inskrivna i verksamheten. Barnen kom från förskoleklass och årskurs 1 vid Grevåkersskolan. Barn från Grevåkersskolan tas emot på grund av utrymmesbrist i verksamheten på Grevåkersskolan.

Personalen omfattar tre anställda varav en heltidstjänst och två halvtidstjänster. Förutom platschefen finns en förskollärare och en personal som fn genomgår förskollärarytbildning. Platschefen har ansvar för förskola, förskoleklass och skolbarnsomsorg.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att verksamheten inom detta område håller godtagbar kvalitet. Elevvårdskompetensen inom rektorsområdet behöver stärkas. Den personal som undervisar de integrerade särskoleeleverna behöver kompetensutveckling och personalen vid de mindre enheterna behöver mer kontakt och erfarenhetsutbyte med personal från andra skolor. Lokalerna vid de mindre skolenheterna och vid skolbarnsomsorgen vid Grevåkersskolan är inte fullt ut anpassade för den verksamhet som bedrivs. Särskilt gäller detta gymnastiklokalerna i Fyrås och Gåxsjö. I Fyrås är det tveksamt om lokalen klarar säkerhetskraven. Läromedlen vid skolorna i Fyrås och Gåxsjö består till vissa delar av föråldrade läromedel som innehåller direkta felaktigheter.

Sammanfattande bedömning

Inspektörerna bedömer att verksamheten i Hammerdals rektorsområde som helhet håller god kvalitet. Särskilt värdegrundsarbetet har nått långt och känns väl inarbetat såväl bland personal som elever och föräldrar. Eleverna känner sig trygga i skolverksamheten, trivs i skolan och föräldrarna är i huvudsak nöjda med verksamheten.

Det finns dock behov av förbättringsinsatser inom följande områden:

- elevernas ansvarstagande för sitt eget lärande, såväl i undervisningssituationerna som i form av formellt elevinflytande vid 1-6 verksamheterna,
- dialogen mellan hem och skola vid Gåxsjö skola,
- informationen till elever och föräldrar om mål och betygskriterier i verksamheten,
- information till föräldrar om verksamheten vid Fyrås skola,
- diskussion och kompetensutveckling kring betygskriterier och betygssättning inom personalen för att garantera en likvärdig betygssättning,
- kompetensutveckling av den personal som arbetar med de integrerade särskoleleverna behöver genomföras,
- kopplingen mellan verksamhet och styrdokument kan förbättras,
- genomförandet av utvecklingssamtalen kan utvecklas ytterligare,
- ansvarsfördelningen mellan rektor och platschef behöver klargöras,
- ansvaret för det pedagogiska ledarskapet behöver tydliggöras,
- information om rätt till modersmålsundervisning och identifiering av elever med rätt till modersmålsundervisning bör förbättras,
- elevvårdskompetensen inom rektorsområdet behöver stärkas,
- översyn av regler för avgifter och kostnader för elever i grundskolan behöver genomföras,
- möjligheten att förbättra lokalstandarden vid verksamheterna i Fyrås och Gåxsjö samt vid skolbarnsomsorgen vid Grevåkersskolan bör undersökas samt
- en översyn av läromedelsstandarden vid Fyrås och Gåxsjö skolor bör genomföras.

Det finns också sådana brister i verksamheten att författningarnas krav inte uppfylls. Bristerna inom nedan angivna områden skall snarast åtgärdas.

- Rektor deltar ej i elevvårdskonferenser på alla skolor (3 kap. 4 § grundskoleförordningen).
- Elevens val genomförs ej i enlighet med skollagstiftningen (2 kap. 19 § grundskoleförordningen)

Datum	Ort
2005-03-21	Umeå

Stefan Persson
Anders Nylander